

Interno glasilo Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik
Št. 19. Letnik VIII., december 2014
Izhaja do 4-krat letno v elektronski obliki.
Odgovorna oseba za glasilo: Jasmina Bauman
Uredila: Darja Fišer, Lektorica: Ana Jurkovič
Avtorski prispevki ne odražajo nujno stališč Zavoda ZTSZJ.
Elektronski naslov uredništva: zdruzenje@tolmaci.si

Ko govorijo roke

NAMESTO UVODNIKA

dr. Stane KOŠIR

NAMESTO UVODA OB 10. OBLETNICI ZAVODA
ZDRUŽENJE TOLMAČEV ZA SLOVENSKI ZNAKOVNI
JEZIK

Dr. Stane KOŠIR

ZA VSE NAS POMEMBNA OBLETNICA

Zavod Zdrženje tolmačev za slovenski znakovni jezik letos praznuje 10-letnico obstoja. Pogoji za ustanovitev Zavoda je bilo priznanje slovenskega znakovnega jezika gluhih kot enakopravnega jezika slovenskemu besednemu jeziku. To se je zgodilo s sprejetjem Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki ga je sprejel parlament leta 2002. Na nivoju zakona so znakovni jezik priznale tudi nekatere druge evropske države: Švedska (1981), Norveška (1997), Češka (1998), Irska (1998), Islandija (1999), Grčija (2000), Latvija (2000), Nemčija (2002), Belgija (2003) in Anglija (2003). Nekatere druge države, Češka (1988), Slovaška (1995), Finska (1995) in Portugalska (1997), pa so znakovni jezik gluhih priznale v okviru ustave.

Slika 1: Svet vlade RS za slovenski znakovni jezik

Zavod ima strokovni svet, ki ga imenuje Vlada Republike Slovenije. Svet Vlade RS za slovenski znakovni jezik ima naslednje naloge:

- Pristojnim organom predlaga uskladitev vprašanj, pomembnih za izvajanje zakona.
- Seznanja se z reševanjem ugovorov v zvezi s kakovostjo storitve tolmačenja.
- Obravnava druga vprašanja in zagotavlja pomoč pri urešničenju nalog, ki se nanašajo na zakon.
- Predlaga spremembo kataloga strokovnih znanj in spretnosti za tolmača slovenskega znakovnega jezika.
- Sodeluje z ustreznimi organi na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja, zdravstvenega varstva in zavarovanja, socialnega varstva, sodstva, pokojninsko-invalidskega zavarovanja, zaposlovanja, športa, kulture in drugimi.
- Skrbi za razvoj slovenskega znakovnega jezika.
- Skrbi za enakopravnost slovenskega znakovnega jezika.
- Spremlja izobraževanje, usposabljanje in delo tolmačev slovenskega znakovnega jezika ter dinamiko pridobivanja certifikatov.

Obveznosti sveta predstavljata dva sestanka letno, na katerih razrešuje poverjene naloge, sprejme poročilo o izpolnjevanju

Prispevki

14. 11. 2014 – DAN SLOVENSKEGA
ZNAKOVNEGA JEZIKA,

Darja FIŠER 5

28. in 29. 11. 2014 – efsli SEMINAR
V ZAGREBU VPOGLED V ETIČNO
IN PROFESIONALNO VEDENJE,

Darja FIŠER 6

12. 12. 2014 – TRADICIONALNI LETNI
POSVET ZDRUŽENJA,

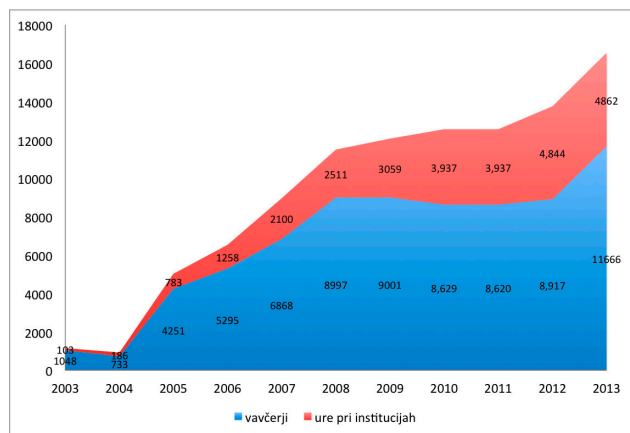
Darja FIŠER 8

KONFERENCA Mind tricks – Our brain
is the limit, 13.–14. 9. 2014,
Antwerpen, Belgija,

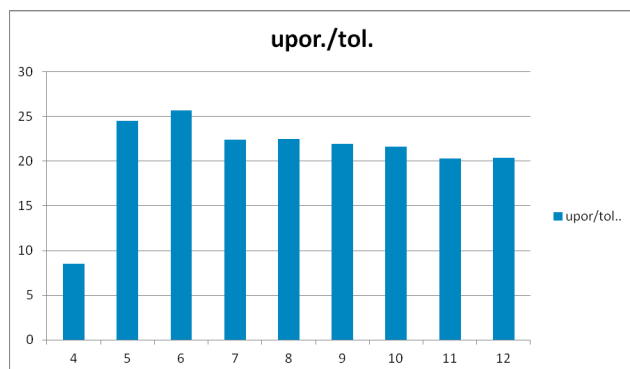
Darja FIŠER 9

nalog in ga posreduje Vladi Republike Slovenije.

Glede na naraščajoče potrebe po tolmačenju in dela Zavoda so tolmači opravili v tem obdobju naslednje število ur tolmačenja.

Iz prikaza je vidno povečevanje obsega tolmačenja, tako iz vira osebnih vavčerjev kot tudi tolmačenja, ki ga plačujejo javne institucije. Ta delež se je z začetnih 10 % v letu 2003 ves čas počasi povečeval in danes dosega 30 % vsega tolmačenja. To predstavlja tudi naraščajočo ozaveščenost družbe in informiranost javnih institucij o pravici gluhih do tolmačenja.

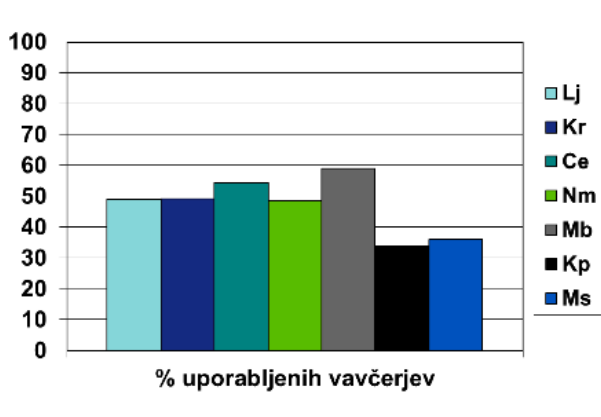
Število uporabnikov tolmačenja se je v desetletnem obdobju povečevalo. Od začetnih 196 v letu 2004 je opazno veliko povečanje v letih 2005 na 784 in 2006 na 833 uporabnikov. Gluhi so se informirali o svoji novi pravici in jo začeli bolj množično uporabljati. V naslednjih letih je bilo povečevanje uporabnikov počasnejše, enakomernejše, od 10 do 20 oseb na leto. Tako je v letu 2012 doseglo 900 uporabnikov. Morda je to tudi blizu končnemu številu ljudi, ki jim je tolmačenje v znakovni jezik neobhodno potrebno.

Istočasno se je spreminjalo tudi število certificiranih tolmačev v znakovnem jeziku. Od začetnih 23 tolmačev v letu 2004 je do leta 2007 poskočilo na 38 tolmačev, potem pa se je počasi povečevalo na današnjih 46. Tako je »bilo« v prvem letu 8 gluhih oseb na tolmača, potem pa se je obremenitev povečala na 26 gluhih oseb na tolmača v letu 2006 in se danes stabilizirala pri 20 gluhih oseb na tolmača. Seveda pa je to statistika. Gluhi preferirajo posamezne tolmače, ki zato tolmačijo več kot drugi. Po drugi strani pa lahko posamezni tolmači nimajo časa ali pa imajo zgolj licenco, vendar ne tolmačijo. Tako je realna slika drugačna. Slika je še posebej raznolika po posameznih teritorialnih enotah, kjer je v nekaterih dovolj tolmačev, v drugih pa morda premalo. Težava je tudi s tolma-

čenjem na področju manjšin. Tu nimamo nobenega tolmača z znanjem italijanskega besednega in znakovnega jezika, kot tudi ne z znanjem madžarskega besednega in znakovnega jezika. Poseben problem je specializacija tolmačev za posamezna strokovna področja. Danes tolmači zelo različne vsebine. Predstavljamo pa si lahko njegovo stisko v primeru tolmačenja strokovnih izrazov iz farmacije, elektro-tehnike, medicine, politike in drugih področji. Problem predstavlja tudi gluhi tolmač. Ali lahko ta tolmači slovenski besedni jezik v znakovni jezik ali obratno? Po svetu seveda imajo gluhe tolmače, vendar so ti kulturni posredniki. Slišечи tolmači tako tolmači v znakovni jezik gluhemu tolmaču, ki sporočilo posreduje uporabniku kulturno dostopnejše.

Uporabo osebnih vavčerjev za storitev tolmačenja prikazuje naslednji graf.

UPORABLJENI VAVČERJI V LETU 2011

Opazimo, da uporabniki glede na domicil potrošijo v povprečju 50 % v letu dodeljenih vavčerjev. Vavčerji so prenosljivi v naslednje leto. To verjetno pomeni, da se pri posamezniku kopičijo. Seveda pa so lahko zelo dobrodošli v primeru izjemnih situacij, npr. ko se uporabnik znajde v bolnici ali kaki drugi situaciji in bi jih potreboval več. Včasih tudi slišimo, da ima posameznik vavčerjev glede na letne potrebe premalo. To kaže na potreben razmislek o njihovem dodeljevanju. Ali jih ne bi bilo smiselno razdeljevati glede na potrebe posameznika in ne vsem enako? Tako bi aktivnejši, morda mlajši, lahko dobili nekaj vavčerjev več, manj aktivni pa manj. Nekaj dosedanjega dela strokovnega sveta za znakovni jezik se vidi v naslednjih alinejah.

Razvoj SZJ:

- sprejeli so obvezo, da individualno po svojih močeh podpiramo in iniciramo raziskovalno delo v organih, v katerih delujemo;
- seznanili so se z rezultati raziskave o SZJ (dr. Žele);
- podpirajo izdajo priročnikov, slovarjev;
- realizirali so brošuro Stanje slovenskega znakovnega jezika – ekspertiza (2009);
- sodelovali so pri akcijskem načrtu o jezikovni politiki 2007–2011 in 2014–2018.

Enakopravnost:

- vsako leto organizirajo posvet, konferenco ali novinarsko konferenco;
- sestajajo se z ministrstvi;
- urgirajo ob neupoštevanju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika.

Izobraževanje:

- seznanili so se s katalogom standardov in znanj poklicne

kvalifikacije in zasledujejo dinamiko pridobivanja certifikatov tolmačev slovenskega znakovnega jezika.

Sodelovanje:

- posredovali so več pobud na sodstvo, zdravstvo, policijo, šolstvo, visoko šolstvo.

Ugovori:

- seznanili so se z ugovorom o kakovosti storitve tolmačenja.

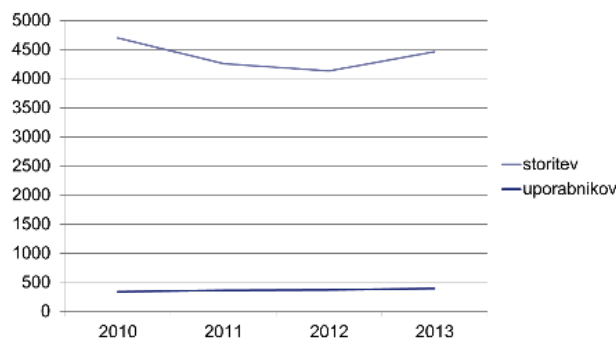
Druga vprašanja, ki jih urejajo:

- zbiranje informacij o plačevanju z vavčerji,
- urejanje spletne strani,
- skrb za delo dežurne službe,
- izvajanje spletnega naročanja,
- posredovanje poročil vladi.

Dosedanje delo Zavoda, povzeto v nekaj pomembnejših ali-nejah, predstavlja:

- ob popisu nepremičnin je Geodetsko upravo RS opozoril na zagotovitev tolmača;
- na zagotavljanje tolmača v postopkih pred Davčno upravo RS je opozoril pristojne, ki so problemom prisluhnili;
- skupaj z Ministrstvom za javno upravo je prepoznal problem zagotavljanja tolmačev v upravnih zadevah, kjer je pristojno ministrstvo pozitivno odreagiralo;
- od leta 2006 do leta 2010 je deloval dežurni telefon za potrebe naročanja tolmačev v primeru prometne nesreče, urgence ipd.;
- v letu 2009 je vzpostavil Klicni center za osebe z okvaro sluha, ki deluje 24 ur na dan vse dni v letu (vzpostavitev klicnega centra sta podprla ZDGNS in MDDSZ);
- ob vzpostavitvi Klicnega centra za osebe z okvaro sluha se je povezal z Generalno policijsko upravo, AMZS-jem in klicem v sili;
- posegel je tudi na področje zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov, kjer je ob podpori Racia, d. o. o., dosegel uvrstitev tolmačenja med podporne storitve;
- zagotovil je tolmačenje štirim učencem v rednih osnovnih šolah.

Za zelo koristnega in dobro organiziranega se je izkazal klicni center. Realiziral je med 3700 in 4100 storitev letno. Center nudi neprekinjeno 24-urno pomoč vse dni v letu gluhim uporabnikom v najrazličnejših situacijah, kjer je lahko težava komunikacija.

V klicni center je vključenih približno 400 uporabnikov, ki uporabljajo naslednje kanale storitev: SMS, spletni pogovor, e-pošto, Skype, videoklic, faks. S svojimi zahtevki se gluhi uporabniki s pomočjo klicnega centra obračajo na društva gluhih in naglušnih, javno upravo, kulturo, ZPIZ, policijo, socialno varstvo, sodstvo, šolstvo, šport, visoko šolstvo, zaposlovanje, ZDGNS, zdravstvo, MDDSZ idr.

Razvoj in delo Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik lahko ocenjujemo kot zelo uspešna. Pomembno je prispeval k razreševanju vsakodnevnih komunikacijskih problemov gluhih ter uspel povečati ozaveženost širše javnosti o komunikacijskih potrebah gluhih in o znakovnem jeziku. Seveda pa se odpirajo novi problemi, pri katerih želim Zavodu nadaljevanje uspešnega razvoja.

14. november – Dan slovenskega znakovnega jezika

Darja FIŠER

Vlada Republike Slovenije je 14. november razglasila za dan slovenskega znakovnega jezika in letos je bil prvič slavnostno obeležen ravno na ta dan. Ob tem so potekale različne dejavnosti v njegovo počastitev.

V sredo, 12. 11. 2014, je predstavnik organizacij s področja gluhih in gluhih skupnosti sprejel predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

Petek, 14. 11. 2014, se je začel z dopoldanskim posvetom v Državnem svetu, kjer so bili visoki predstavniki države vključeni v strokovni del. Na posvetu Vsak gluhi otrok ima pravico do kakovostne izobrazbe v znakovnem jeziku so v pozdravnem nagovoru o problematiki spregovorili predsednik Državnega sveta RS Mitja Bervar, varuhinja človekovih pravic RS Vlasta Nussdorfer, predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladen Veršič ter predsednik Svetovne zveze gluhih Colin Allen.

Sledili so referati. Matjaž Juhart, sekretar Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, je imel referat *Moje roke so moj jezik*, dr. Ádám Kósa, poslanec Evropskega parlamenta, je nastopil z referatom *Znakovni jezik*, Marjetka Kulovec iz Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana je spregovorila o *Pomenu znakovnega jezika v izobraževanju gluhih*, dr. Damjana Kogovšek iz Pedagoške fakultete v Ljubljani je predstavila *Pomen znakovnega jezika pri oblikovanju identitete gluhe osebe*, Jasna Bauman, direktorica Zavoda Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik, je naredila pregled *Znakovni jezik – včeraj, danes, jutri*, Boris Černilec, direktor Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana, pa je predstavil referat *Gluhi v Zavodu*. Dragica Bac, generalna direktorica Direktorata za invalide na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, je naredila *Oris stanja in mag. Gregor Mohorčič, v. d. generalnega direktorja Direktorata za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, je predstavil Tolmača v šolskem sistemu.*

Popoldanski del se je začel kulturno. V okviru letošnjega filmskega festivala LIFFe je bil predvajan ukrajinski film *Pleme*, ki je v celoti posnet v znakovni govorici gluhih in naglušnih, brez govornega dialoga, prevoda ali podnapisov. Film je posnet na tak način, da je (z dejanji in reakcijami protagonistov) razumljiv tudi gledalcem, ki jim je ta govorica tuja. *Pleme* je film o odraščanju v neprijaznem okolju, zgodba o mladeniču Sergeju, ki ga premestijo v internat za gluhoneme, kjer se kmalu znajde v primežu mladostniškega nasilja, izsiljevanja in prostitucije, odločitve pa so prepuščene njemu samemu.

Zvečer je sledila slavnostna razglasitev dneva SZJ v Sloveniji. Unionska dvorana je bila polna obiskovalcev, navdušenih nad programom, ki so s svojo prisotnostjo dali priznanje gluhi skupnosti in njihovem jeziku – slovenskemu znakovnemu jeziku, ki mu je s tem dnel pomen tudi Vlada RS. Priznanje za pionirsko delo na tem področju so na prireditvi dobili trije: Meri Möderndorfer, Aljoša Redžepovič in Jasna Bauman. Žal so slovesni dan spremljali tudi neljubi dogodki, ki se ob tako pomembnem dnevu, tako pomembnem priznanju države gluhi skupnosti, ob takšni zgodovinski prelomnici, da je priznan znakovni jezik kot enakopravni jezik, ne bi smeli zgoditi. Podobnega posebnega dneva znakovnega jezika v tujini ne poznajo, dneve znakovnih jezikov praznujejo v okviru manifestacij mednarodnega dneva gluhih ali v okviru drugih jezikov. Svoj samostojni dan znakovnega jezika imamo le v Sloveniji. Karkoli je na tem področju še treba narediti, popraviti, ima svojo formalnopravno pot, kjer se te zadeve rešujejo in, gledano zgodovinsko, tudi rešijo. Način, ki se je zgodil ob dogodku, zagotovo ni pravi.

Očitno pa so bili pravi načini in poti, po katerih tako Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik kot tudi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije dosegajo velike uspehe, zgodovinskega pomena za gluho skupnost. Tako so s pravimi potmi leta 2002 dosegli sprejetje Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki ga ima uzakonjenega le 26 držav v svetu s posebnim zakonom, in 12 let zatem še razglasitev dneva slovenskega znakovnega jezika kot popolno priznanje enakopravnosti gluhim v družbi.

Vse ostalo naj se rešuje brez skritih namenov in osebnih interesov posameznikov, da se rušita dobro zastavljeni sistem in vizija obeh institucij, ki zagotovo že skozi zgodovino kažeta, da vedno delata le v korist gluhih ljudi.

VPOGLED V ETIČNO IN PROFESIONALNO VEDENJE, efsli usposabljanje v Zagrebu 28. in 29. 11. 2014

Darja FIŠER

Organizacija efsli že vrsto let organizira izobraževanja v različnih oblikah. Ena od teh je »usposabljanje na zahtevo«. Posamezna članica lahko izrazi zahtevo, željo ali potrebo, da bi v njihovi državi potekalo efsli usposabljanje ali seminar na določeno temo, ki je tam aktualna.

Tako je hrvaško združenje tolmačev hrvaškega znakovnega jezika 28. in 29. 11. 2014 v Zagrebu organiziralo efsli usposabljanje na zahtevo na temo Vpogled v etično in profesionalno vedenje (ang. Insight into ethics and professional behaviour). Glede na to da smo v Sloveniji sredi procesa spreminjanja Kodeksa poklicne etike za tolmače slovenskega znakovnega jezika, smo se tega usposabljanja udeležili tudi mi.

Slika 2: Marinela Salami je vodila efsli usposabljanje na zahtevo v Zagrebu.

Usposabljanje je bilo usmerjeno v kritični pogled na izhodišča etike in profesionalnega vedenja. Zgodovinsko gledano so bila etična izhodišča osredotočena na deontološki pristop, ki temelji na strogem postavljanju pravil. A profesionalni etični principi se ne morejo uveljaviti sami od sebe, če tolmač ne uporablja kritičnega mišljenja za obvladovanje naloge in situacij, v katerih se znajde. Razvoj študij tolmačenja in prevajanja se nadgrajujejo tudi z drugimi perspektivami in pristopi. Razmišljanje skozi etiko je kompleksen proces sprejemanja odločitev, ki ima za cilj aktivnost, ki se kaže v najbolj optimalni rešitvi za vse stranke v procesu tolmačenja.

Usposabljanje je udeležencem omogočilo možnost refleksije svojih etičnih izhodišč in razvijanje strategij v procesu sprejemanja odločitev. Usposabljanje je bilo zasnovano na interaktivni način z visoko stopnjo udeležbe. Ponudilo je veliko »hrane za razmišljanje« ter izpraševanja o lastnem etičnem in profesionalnem obnašanju.

Slika 3: Udeleženci efsli usposabljanja v Zagrebu

Kritično mišljenje predstavlja osnovno razmerje med pričakovanji uporabnikov in izvajalcev (tolmačev) storitve tolmačenja: povezanost, odnosi med kolegi in uporabniki, pričakovanja gluhih uporabnikov, postavitev standardov, povratne informacije – primerne in varne, privatno proti profesionalno, tolmači CODA – neCODA tolmači (veljajo ista pravila?), asertivne spretnosti, gradnja odnosa, ki bo temeljil na zaupanju, deliti izkušnje, skupinska diskusija.

KAJ JE TOLMAČENJE? KAJ TOLMAČ DELA?

- Tolmačenje je prenos informacije iz enega jezika v drugega, most v komunikaciji, cilj tolmača pa je uspešna komunikacija.
- Tolmačenje se je v času spreminjalo. Sedaj imajo tolmači višje kvalifikacije in poznati morajo razliko v jeziku in to 100 % prevesti. Tolmači so postali bolj profesionalni in tolmačenje se je razvilo v bolj profesionalen odnos. Med tolmačem in gluhih mora biti dobra povezava, mora biti vpletenost vseh strank in spoštovanje posameznikovega dostojanstva.
- Tolmač je podobno kot filter med tolmačem in uporabnikom. Informacije prenašamo z osebnim odnosom, kar vpliva na strokovnost in etičnost. Zato se je tem transferjem treba izogibati.
- Tolmač je most, ki mora brez osebnega vpliva prenesti informacijo. Prenaša tudi občutke, ki jih izraža gluhi, čustva pa prenašajo tudi gluhi.
- Tolmač je tudi pomoč gluhih. Pred leti so se gluhi naslanjali le na svoje slišče otroke, zdaj pa so tudi tolmači, ki nimajo gluhih staršev, a nekateri gluhi še vedno pričaku-

-
- jejo, da bodo tolmači delali isto kot njihovi otroci.
- Tolmačenje je stvar zaupanja.
 - Tolmač deluje tudi kot podpora gluhi skupnosti.
 - Tolmač deluje v več vlogah, a vedno mora biti zvest in iskren v sporočilu.
 - Obstajajo različna pričakovanja do tolmača, da bo npr. opravljal izpit namesto gluhega, ampak to je problem staršev, tolmači za to nismo odgovorni. Pomoč je nekaj drugega kot tolmačenje.
 - Kakovost tolmača v Sloveniji je velikokrat ocenjevana po tem, da pomaga gluhemu (na sodišču si kakovosten tolmač, če gluhi zmaga). Med tem, kdaj si samo tolmač in kdaj pomagaš, je torej res tanka črta.
 - Tolmačenje je opolnomočenje uporabnika, zato tolmač do uporabnikov ne sme biti pokroviteljski.
 - Tolmačenje je enakovreden odnos za pridobivanje informacij.
 - Tolmačenje je biti fleksibilen, včasih tudi preko obveznosti. Cilj je komunikacija med gluhi in slišječimi.
 - Tolmačenje je deliti boj gluhih za informacije in enakopravni status v družbi.
 - Tolmačenje je povezano z empatičnim odnosom.
 - Tolmačenje je izenačevanje možnosti gluhih.
 - Tolmačenje je učenje, delitev, spraševanje in razumevanje.
 - Pri tolmačenju je pomembno uravnavanje moči.
 - V tolmačenju opolnomočimo gluhega tako, da ga usmerjamo, koga naj vzame za pomoč (za podpis pogodbe npr. odvetnika). Tolmač ne sme biti pasivni člen komunikacije, biti mora aktiven in interaktiven.
 - Poznati je treba pristožnosti tolmača, saj ne more znati vsega na vseh področjih, zato so potrebne samoreflektivne spretnosti.
 - Tolmač mora obvladati situacijo in upoštevati meje.

Jiri Levy pravi, da je tolmačenje/prevajanje proces komunikacije. Z vidika delovne situacije v vsakem trenutku tolmačevega dela je tolmačenje proces odločanja: odgovornost in vključenost s spoštovanjem do izbire. Usmerjeni smo na pravila, jim sledimo, ampak ko se moramo odločati, moramo imeti kritično mnenje. Včasih je odločitev več. Četudi se tolmač za nič ne odloči, je to odločitev.

Jaz je izraz odnosa jaz-ti, ki je odnos zanesljivosti, v katerem je vpletena celotna oseba. Izraža prvo osebo glagola, ki predstavlja mene, ki me ocenjujejo (se ocenjujem) (Serutno, 2012). Tukaj se povežemo in uravnavamo moč. To je kognitivni proces. Sodba mora biti blizu moji vlogi, meni. Prisotnost tolmača prispeva k pozitivni ali negativni podobi znakovnega jezika, gluhe kulture in gluhih uporabnikov (Mindess, 1999).

Tolmači smo del gluhe skupnosti, nismo pa njihovi predstavniki. Imamo vpliv na vse strani, ki so vpletene v interakcijo. Tolmači smo torej nekakšen vmesni člen.

Kognitivne predstave v naših odnosih z drugimi:

- senzorna zaznava – fizični izgled, obnašanje (drage obleke, začnem ocenjevati);
- inference – prvi vtis in sodba oz. ocena;
- temeljijo na kakovosti in količini kognitivnih predstav – tega ne moremo spremeniti;
- nočemo spremeniti mnenja.

MOČ JEZIKOV

Vsi jeziki so potencialno enaki, ampak nekaj govornih jezikov se razume kot bolj uspešne in so bolj prestižni kot drugi, ker so strukturirani bolj napredno, lahko so tudi bolj povezani z družbami, v katerih je več literature, vzgoje, znanosti in komercialnosti (Salzmann, 2007: 19).

Proces sprejemanja odločitev:

- racionalnost – mnenje v zgodovini večinoma temelji na tem (Kant);
- čustvenost – skozi zgodovino se je to dodajalo, danes je oboje v kombinaciji;
- ti dve se kombinirata, kar je najbolje.

Deontološki pristop k etiki:

- deontološka etika ali deontologija;
- izraz izhaja iz grščine (deon – dolžnost + logos – znanost);
- je normativna etična pozicija, ki ocenjuje moralnost.

Teleološki pristop k etiki:

- telos = cilj – koncepti iskanja cilja v etičnih odločitvah;
- teleološka etika skrbi za to, kako odločitve vplivajo na določen želen moralni izid.

TRADICIONALNI LETNI POSVET ZDRUŽENJA

Darja FIŠER

Slika 4: Tradicionalni posvet Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik v decembru

Tudi odhajajoče leto je postreglo s kar nekaj novostmi na področju dela tolmačev, ki zahtevajo prilagoditve. Tako je treba poiskati najbolj primeren sistem naročanja tolmačenja, kar zahteva Tarifa za tolmače slovenskega znakovnega jezika. Sistema naročanja tolmačev, kot sedaj poteka pri nas, ne pozna nobena evropska država. Na posvetu smo spoznali dva sistema naročanja tolmačenja v državah, članicah EU. Ne glede na dogovore in priporočila, vezana na delo tolmačev, je to bilo prepuščeno odločitvi posameznega tolmača. Dozorel je čas, da se oblikujejo smernice za pravilnik o delu tolmačev, katerega v zaključni fazi sprejme svet zavoda. Novost, ki jo je uvedla država, je ta, da vsi posamezniki in pravne osebe, ki poslujejo s proračunskimi uporabniki, izdajajo e-račune. Tako je treba tudi sistem obračunavanja stroškov tolmačenja prilagoditi tej zahtevi.

Nanizanih je le nekaj novosti, na katere smo iskali skupne rešitve na posvetu, ki je bil v petek, 12. decembra 2014. Na posvet smo bili vabljeni vsi tolmači slovenskega znakovnega jezika z namenom, da sooblikujemo nadaljnje delo. Po zaključku posveta je sledilo družabno srečanje. Jasna Bauman, direktorica Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, je podala smernice za oblikovanje pravilnika o delu tolmačev.

Slika 5: Jasna Bauman je predstavila smernice za oblikovanje pravilnika o delu tolmačev

Predstavitve različnih sistemov naročanja tolmačev znakovnega jezika v nekaterih državah EU sta imeli Darja Fišer, predsednica sveta zavoda, ki je predstavila Sistem naročanja tolmačev na Finskem in Kaja Zlatka Hötzl, tolmačica slovenskega znakovnega jezika, ki je predstavila Sistem naročanja tolmačev v Nemčiji.

Slika 6: Sistem naročanja po finskem modelu

V zadnjem delu posveta je Anja Stefan, soavtorica računalniškega programa, predstavila Način izdajanja e-računov s programom za obračun stroškov tolmačenja.

Slika 7: Izdajanje e-računov s 1. 1. 2015, Anja Stefan

KONFERENCA MIND TRICKS – Our brain is the limit/Triki mišljenja – naši možgani imajo omejitve 13. –14. 9. 2014, Antwerpen, Belgija

Darja FIŠER

Slika 8: Antwerpen je gostil konferenco

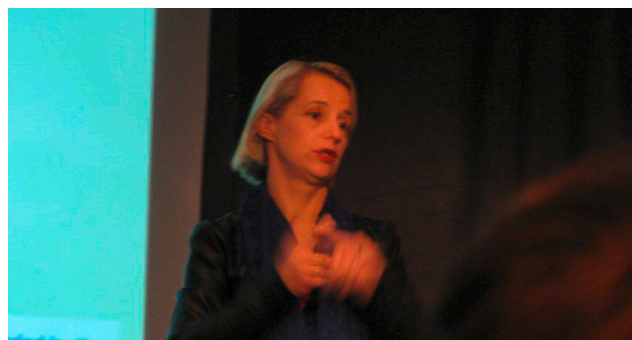
V uvodnem pozdravu je predsednik efslija **Peter Llewellyn - Jones** poudaril, da je v 70. in 80. letih bilo veliko raziskav, ki so se usmerjale na kognitivne procese. Okrog 90. se je to spremenilo in se je usmerilo predvsem na vlogo tolmača, na profesionalne povezave, in tako je še danes. Zato je današnja tema prišla v pravem času, ker nas opominja, kako pomembni so kognitivni procesi, saj pojasnjuje, kako delamo, kar delamo, kakšni procesi potekajo v naših možganih, kako so usmerjene misli.

V uvodnem delu konference je okrog 250 zbranih udeležencev pozdravila predsednica flamskega združenja tolmačev znakovnega jezika **Siegrid Leurs**.

Organizacija efsli je močno povezana z mednarodnimi organizacijami, na skupščini 12. 9. 2014 so podpisali sporazum o

sodelovanju z WASLI-jem, Svetovno zvezo tolmačev znakovnega jezika. Podpisali so tudi sporazum o sodelovanju z EU-DY-jem, Evropsko zvezo mladih gluhih, ki so prihodnost gluhih s pomembnim poudarkom na njihovem izobraževanju.

Mark Wheatley, predsednik Evropske zveze gluhih (EUD), je zbrane pozdravil. Večkrat je že bil na efsli konferencah in še posebej je vesel, ker je bil dogodek letos pri njem doma, v Belgiji. Trenutno poteka projekt INSIGN, kjer sodelujejo vse institucije EU in drugi, kar predstavlja veliko odgovornost tudi za efsli, ki pri tem projektu uči tolmače uporabljati novo tehnologijo. Predstavitve rezultatov tega projekta je bila konec septembra.

Slika 9: Helga Stevens, članica evropskega parlamenta

Predstavnica flamskih gluhih, ki je članica evropskega parlamenta, **Helga Stevens**, se je belgijskemu združenju tolmačev znakovnega jezika (BVG) zahvalila za organizacijo te konference, na kateri je bila zelo pomembna tema, povezana z optimizacijo procesov v tolmačenju, v katerem potekajo zelo zapleteni kognitivni procesi. Konferenca je bila hrana za misli in je resnično povečala zavedanje o delu tolmačev v vsaki državi. Tolmačenje je v skupnosti zelo pomembno, saj premošča vrzeli, prav tako pa so pomembna združenja na teh področjih. Tolmačenje ni preprosto delo, zato je vesela, da se poklic vedno bolj priznava. Sama sledi zgodovini, zato je še toliko bolj vesela. Velikokrat je problem v financiranju, država nima pravega posluha, ampak tu je naša naloga, da se trudimo dobiti več. Poskrbeti bo treba tudi za plače tolmačev. Kljub krizi in kleščanju proračunov moramo na tem področju nekaj narediti. Tolmači morajo biti profesionalni, a če ne dobijo ustrezne plače, potem ne moremo zahtevati kakovosti. Na tem področju je zelo aktiven in se vanj vključuje Evropski parlament. Pomembno je, da se postavi dobra pravna podlaga in finančni sistem, da se lahko kakovostno dela. Zelo pomembna sta tudi glas in

skupen nastop (flamsko združenje tolmačev in gluhih tesno sodeluje z vlado). Ne nazadnje je ključnega pomena tudi to, kaj gluhi pričakujejo od tolmačev in kako lahko tolmači ta pričakovanja upravičijo in sebe nadgradijo, da so čim bolj kakovostni. Priznati je treba tudi delo sedanjih tolmačev, ki se trudijo, a ne smejo obstati na lovorikah. Kot članica Evropskega parlamenta bo naše področje vedno podpirala.

Timo Rowles, predsednik EUDY-ja, je izrazil veselje, da je bil na tem pomembnem dogodku. Tiste dni smo se veliko pogovarjali o izobraževanju na vseh nivojih, tudi univerzitetnem, o vsem, kar potrebujejo gluhi. Izboljšati je treba tudi izobraževanje, da se izboljša življenje gluhih.

V soboto, 13. 9. 2014, je bilo na programu 7 zanimivih in strokovnih predavanj.

Consecutive and simultaneous interpreting: research, reality and reflection

Konsekutivno in simultano tolmačenje: raziskava, realnost in refleksija

DR. DEBRA RUSSELL

Slika 10: Dr. Debra Russell

Referat Debre Russell je kot glavno predavanje postavil v kontekst vsa predavanja na tej konferenci. Debra Russell je prikazala rezultate raziskav o konsekutivnem in simultnem tolmačenju v sodstvu in jih primerjala z raziskavami drugih besednih jezikov.

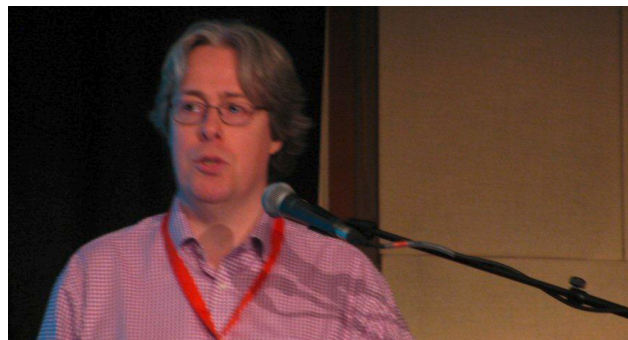
V raziskavi z izkušenimi tolmači v sodni obravnavi se je pokazalo, da je konsekutivno tolmačenje bolj učinkovito kot simultano, ko priča gluha oseba. Pri križnem zaslišanju gluhe pričé ali ekspertov pa je najboljša kombinacija simultanege in konsekutivnega prevajanja (Russell, 2000, 2005). Rezultat postavlja pod vprašaj dolgo veljavno mišljenje, da, ker ni publike, tolmaču znakovnega jezika v sodni dvorani ni treba konsekutivno tolmačiti ter je simultano tolmačenje najbolj primeren in preferiran način tolmačenja. Rezultat je prav tako osnova, da tolmači razmislijo o usposobljenosti, kako se odločati o načinu, ki bo najbližje gluhim uporabnikom v določeni situaciji. Druga raziskava je bila namenjena raziskovanju, kako nam to, da se naučimo trikov uma, pomaga pri odločitvi, kateri način tolmačenja bomo uporabili pri delu (Russell, 2002). Ali delujemo v skladu s spoznanji iz raziskave in pridobivamo spretnosti, ki jih uporabimo pri učinkoviti praksi tolmačenja? Nekaj programov se na primer loteva preučevanja konsekutivnega tolmačenja kot odskočne deske za simultano tolmačenje, brez prakse na terenu. Drugi programi pa integrirajo konsekutivno tolmačenje kot obliko tolmačenja, ki jo potem tolmač uporablja vso kariero.

Če bomo gradili na ugotovitvah raziskave, bomo lahko razvili širšo uporabo konsekutivnega tolmačenja v izobraževalnih programih, mentorstvih in dnevno pri odločanju za način tolmačenja z namenom čim bolj kakovostnega tolmačenja.

Cooking without recipes: the cognitive processes and strategies applied by trainee sign language interpreters

Kuhanje brez receptov: kognitivni procesi in strategije, ki jih uporabljajo učitelji tolmačev znakovnega jezika

SARAH BOWN (UK) IN CHRISTIAN DEKESEL (BE)

Slika 11: Christian Dekesel

Obstaja razlaga obsesije tolmačev po kreiranju končnega izdelka, še posebej, če temelji na mišljenju, da analiza prijemljivih (vidnih) napak lahko vodi do tega, da te napake odkrijemo. Iz izobraževalne in razvojne perspektive smo bolj zainteresirani za načine, ki vodijo do teh rezultatov, da se lahko preveri kakovost »manipulacije« misli, ki so za odločitvami, ki jih naredimo (Bown, Dekesel, 2012), da dosežemo cilj, ki ga Nord definira kot »kaj se naj bi dogajalo v tolmačevem umu« (1991: 234).

Izobraževalci tolmačev so že dolgo navdušeni nad tolmačevim umom, vendar miselnih procesov ni preprosto demonstrirati, to se morda lahko prikaže s procesno orientiranim pristopom. V poskusih vstopiti v »črno skrinjico« (narediti vidno vidno) sta raziskovalca Ericsson in Simon opravila elektroencefalogram (EEG), da bi dobila vpogled »v to skrinjico«, ki bi lahko predstavljal »vznemirljiv vpogled« (Anderson, 1994: 118).

Referat je prikaz dokumentiranega miselnega procesa z uporabo forumov (Wolf, 1996), s pomočjo katerih so izobraževalci ustvarili taksonomijo strategij. Udeleženci so tako imeli možnost dostopa do svojih vrstnikov in so na takšen način dobili povratno informacijo. To podpira idejo o socialnem učenju v skupnosti (Vygotski, 1978) in soustvarjanju znanja (Network Learning Manifesto, 2002).

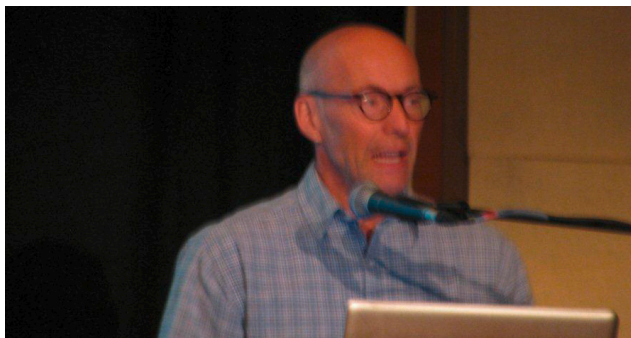
Dostop do te kolektivne zavesti je bil spremljan s sledilnim sistemom, ki je omogočil kategorizacijo vidnih misli in dal vpogled v posameznikov potencial potreb po usposabljanju. Intervjuji z udeleženci so nakazali način motivacije, ki je bila potrebna za dostop do uma drugih in so bili tako zaradi tega dostopa v prednosti.

Končni cilj je bil, da se tolmači opremijo z diagnostičnim orodjem, s katerim lahko vizualizirajo lastne misli in jim pomagajo vrednotiti potrebe za nadaljnji razvoj.

Stance taking and double contextualization in the interpreting process

Naravnost in dvojna kontekstualizacija v procesu tolmačenja

TERRY JANZEN (CA) IN BARBARA SHAFFER (ZDA)

Slika 12: Terry Janzen

Uporabniki jezika se ves čas naslanjajo na metodo uporabe perspektive v pogovorih, izbirajoč med različnimi subjektivnimi besednimi, slovničnimi in govornimi možnostmi, ki so na razpolago. Te izbire niso brez semantičnih in pragmatičnih posledic. Odražajo subjektivno in intersubjektivno naravnost govornika in kretalca (Janzen, Schaffer, 2008, 2013). Metoda uporabe perspektive je izražena v različnih menjavanjih, na primer aktivna/pasivna sestava, direktni/indirektni govor, izbor načina, npr. železnik, pogojnik ..., indeksiranje, kontekstualizacija. Motivacija za uporabo te metode je pragmatična, posledice pa se odražajo na besednem, slovničnem in govornem nivoju. V vsakdanjem pogovoru se govorniki odločajo o perspektivi načeloma na nezavedni ravni, tolmaču pa je prepuščeno, da lahko njegov prevod temelji na izrečenem, kar je govorec želel doseči, torej mora oceniti, kakšno strukturo je govorec uporabil in poiskati primerjalno strukturo v ciljnem jeziku, ki bo imela podoben učinek. Kontekstualizacija je v pogovoru zaradi pragmatičnih razlogov. Gre za aktivnost intersubjektivnega pogovora, kjer govorec/kretalec izbira informacijo, ki temelji na kontekstu, v kar verjame in do česar sogovornik nima dostopa, ampak jo mora poznati, da lahko svojo informacijo govornik poda čim bolj jasno, kot je mogoče. Zelo pomembno je, da se tolmač ukvarja s kontekstualizacijo kar dvakrat: prvič ob izvornem sporočilu govornika in še enkrat v lastnem ciljnem tekstu.

Referat se je dotaknil obojega – funkcije dvojnosti kontekstualiziranja v procesu tolmačenja in njegovih učinkov. Takrat, ko se govornik kontekst odraža tudi v tolmačevem, pa tudi takrat, ko se ne, je to odvisno od razlik v besedni strukturi ali jezikovnem okolju tolmačevega osnovnega znanja, kar prenaša na intersubjektivne odnose v triadi tolmačenja. Referat je temeljil na primerih tolmačevega dela, ko kontekstualizira govornikovo izvorni govor in ponuja vpogled v proces tolmačenja, kar se lahko uporabi tudi v pedagoški tolmačenja.

Cognitive changes in interpreters as a result of sign language interpreter training and experience

Kognitivne spremembe v tolmačih kot rezultat usposabljanja za tolmača znakovnega jezika in njegovih izkušenj

CHRISTOPHER STONE (UK) IN DAVID VINSTON (UK)

Slika 13: Christopher Stone

Referat je poročilo longitudinalne študije sposobnosti, opravljene med dodiplomskimi študenti gluhih študij in programi tolmačenja. Študija je odkrivala okoliščine, ki so pomembne za učenje znakovnega jezika in tolmačenje. Ti rezultati v študiji so bili primerjani z rezultati izkušenih tolmačev (več kot 10 let profesionalnega statusa kot tolmači), odkrivajoč tisti kognitivni razvoj, ki se pojavi med usposabljanjem, in tisti, ki se razvija z izkušnjami.

Nabor nalog, ki so jih morali opraviti dodiplomski študenti gluhih študij, je bil razdeljen v 5 področij:

- splošne spretnosti jezika (Modern Language Aptitude Task – MLAT) v 1. semestru (5 podtestov);
- splošna inteligenca – predpisani testi matričnega sklepanja v 1. in 6. semestru;
- L1 spretnosti jezika – branje angleškega jezika v 1. in 6. semestru;
- L2 spretnosti jezika – britanski znakovni jezik – naloga iz slovničnega presojanja v 1., 3., 5. in 6. semestru;
- kognitivne naloge – povezave A (psihomotorična) in B (psihomotorična in kognitivna kontrola), vzorci (procesiranje zaznavanja) in miselne naloge (procesiranje konfliktov) v 3., 5. in 6. semestru.

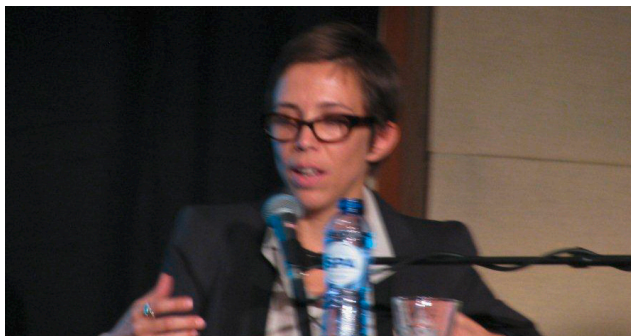
Ta nabor nalog so reševali tudi dodiplomski študenti gluhih študij, ki so vsebovale tudi specializacijo tolmačenja (N = 22), kontrolna skupina dodiplomskih študentov, ki niso bili v nobeni povezavi z britanskim znakovnim jezikom in so študirali psihologijo (N = 21), ter izkušeni tolmači z več kot 10-letnimi izkušnjami in polnim profesionalnim statusom (N = 14).

Analiza študije je pokazala, da učenje britanskega znakovnega jezika izboljšuje psihomotorične spretnosti, preklapljanje med nalogami in reševanje konfliktov.

Sign language interpretation: challenges, tactics and efforts

Tolmačenje znakovnega jezika: izzivi, taktike in trud

DR. SOPHIE POINTURIER - POURNIN (FR)

Slika 14: Dr. Sophie Pointurier - Pournin

Kaj se dogaja v glavi tolmača v nekem trenutku? Kaj so izzivi? Kakšne so taktike tolmača in kakšen je njihov vpliv na proces tolmačenja? Referat je temeljil na Gilesovem modelu napora pri simultanjem tolmačenju (1985, 1995 in 2009). Ta model se nanaša na pojem virov pozornosti in kapacitet za obdelavo, razvit v kognitivni psihologiji.

Simultano tolmačenje ni avtomatska operacija, saj je kontrolirana in zahteva »energijo«, kar pomeni vire pozornosti in kapacitete za obdelavo. Vse kognitivne operacije, ki so angažirane v tolmačenje, se lahko grupirajo v podskupine, imenovane napor. V tem modelu so:

1. napor poslušanja in analize,
2. napor proizvodnje,
3. napor spomina

in napor koordinacije, ki povezuje vse tri napore. Obdelava informacij poteka znotraj posameznega napora in je odvisna od več faktorjev:

- samega tolmača,
- tehnične narave govora,
- toka govorca ...

»Hipoteza napete vrvi« razlaga model in pojasnjuje, da se problem pojavi, ko obdelava zahteva popolno kapaciteto mišljenja, ki je na razpolago, in takrat, ko kapacitete za obdelavo za dani napor, nalogo, v kateri je angažiran tolmač, ni dovolj. Empirični pristop raziskave je dal nekaj pomembnih ugotovitev:

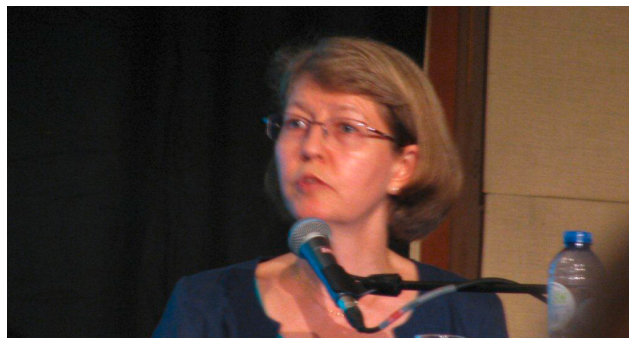
- odkrili so glavnino izzivov tolmačev znakovnega jezika (besednih, socialnih, prostorskih ...) in njihove vplive na proizvodnjo tolmača;
- osredotočili so se na glavne razpoložljive taktike: parafraziranje, scenarizacijo, izposojo, črkovanje in prekoderanje.

Analizirali so kognitivni vpliv teh taktik na splošni proces tolmačenja znakovnega jezika. Zaključki dovoljujejo, da se lahko sestavijo predlogi za prilagoditev Gilesovega modela napora na tolmačenje znakovnega jezika.

Use of signing space in simultaneous sign language interpretation: marking discourse structure with the body

Uporaba praznin v procesu simultanege tolmačenja znakovnega jezika: izvedba diskurza strukture s telesom

ANNA - LENA NILSSON (NO)

Slika 15: Anna - Lena Nilsson

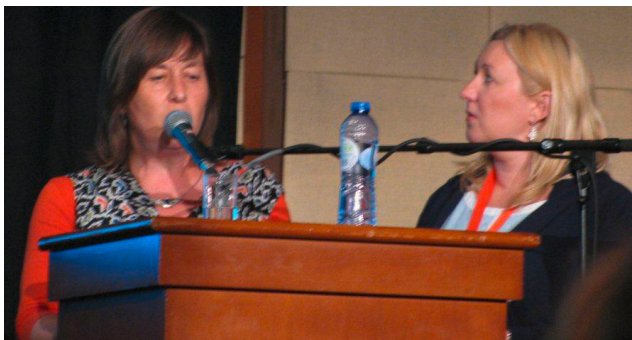
Glavna razlika med znakovnim in govornim jezikom je to, da v znakovnem jeziku tolmač uporablja tridimenzionalni prostor pred njim/njo (kretalni prostor) in njeno/njegovo telo za izvajanje in zaključeno celoto. Optimalna raba kretalnega prostora je odvisna od tolmačevega znanja o tem, o čem je govor. V simultanih tolmačenjih tolmač nikakor ne more vedeti, o čem bo govorec govoril v nadaljevanju. To predstavlja težavo tolmaču, ki simultano prevaja v znakovni jezik, da uporabi najboljšo strukturo v pogovoru. V študiji, ki jo je govornica predstavila, so bili švedski tolmači znakovnega jezika posneti, ko so tolmačili švedski govornjeni monolog v švedski znakovni jezik. Njihovo tolmačenje so analizirali po modelu konceptualne teorije mešanja. Osredotočili so se na njihovo uporabo resničnega »mešanja v prostoru« (Liddell, 2003) in na to, kako uporabljajo kretalni prostor in svoje telo, da strukturirajo prevedeni govor. Predstavila je način, kako tolmači, katerim je prvi jezik švedski znakovni jezik, konsistentno uporabljajo vzorce gibanja telesa, da označijo strukturo govora. Tolmači tolmačijo zelo podobno kot tolmačijo v spontanem pogovoru v švedskem znakovnem jeziku, ne glede na ugotovitve raziskave in vsebino govora. Ti vzorci gibanja so uporabljeni tudi takrat, ko v izvornem besedilu ni besednih značilnosti, ki bi omogočali primerjavo.

Predstavitev je pozornost pritegnila tudi zaradi izziva, kako uporabniki znakovnega jezika, ki so na nivoju L2 in so izkušeni, postanejo spretni tolmači, kar omogoča tudi predstavitev novega znanja s področja kretalnega prostora v tolmačenju znakovnega jezika.

Not quite utopia: insights on interpreting deaf leaders on three continents

Ni utopično: vpogled v tolmačenje gluhih vodij na treh kontinentih

KAREN BONTEMPO (UK), TOBIAS HAUG (CH), LORRAINE LEESON (IE), JEMINA NAPIER (UK), BRENDA NICODEMUS (ZDA), BEPPIE VAN DEN BOEGAERDE (NL), MYRIAM VERMEERBERGEN (BE)

Slika 16: Lorraine Leeson in Myriam Vermeerbergen

Referat je predstavil preliminarne ugotovitve iz mednarodne medlingvistične študije na temo raziskave zaznavanja gluhih voditeljev v povezavi z vprašanjem asimetrije tolmačenja in domneve, da tolmači lažje tolmačijo v lastni znakovni jezik kot v govornem.

Sodelovalo je 16 gluhih voditeljev z dolgoletnimi izkušnjami s tolmači iz Avstralije, Belgije, Anglije, Irske, Nizozemske, Škotske, Švice in ZDA. Z njimi so bili opravljeni intervjuji o izkušnjah in željah, ko delajo s tolmači, ki sodelujejo pri soustvarjanju in predstavljanju njihovih profesionalnih identitet v slišnem svetu. V diskusijo so vključili:

- lingvistične in kulturne kompetence tolmačev,
- uravnotežen bilingvizem,
- akademsko usposobljenost,
- prikaz strokovnosti,
- odnose med tolmačem in okoljem gluhe skupnosti.

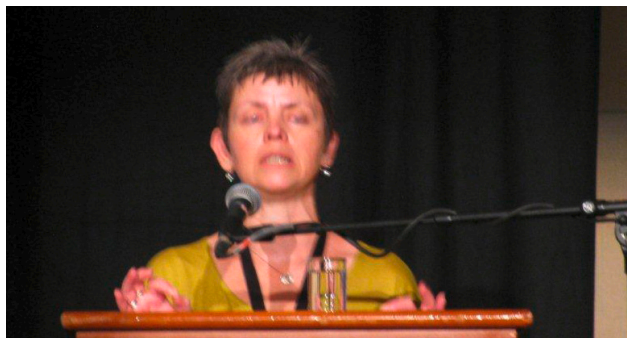
Predstavitev je nudila redko priložnost vpogleda v sodelovanje, mentorstvo in podporo, ki jo gluhi voditelji nudijo tolmačem, ki delajo za njih, kot tudi morebitne ovire pri tolmačenju z mislijo na polno vključenost in državljanstvo. Evalvirani so bili tudi kompromisi, ki jih gluhi voditelji delajo, ko sodelujejo s tolmači, v zvezi s tem, da lahko kasneje izboljšajo tolmačenje, da se lahko gluhi uporabniki, člani gluhe skupnosti, odločajo na osnovi čim boljših informacij. Referat je bil namenjen temu, da se lahko vprašamo, kako lahko izboljšamo lastno delovanje in postanemo odgovorni partnerji gluhe skupnosti.

V nedeljo, 14. 9. 2014, so bila 3 zanimiva predavanja.

Oil on troubled waters: a metaphorical perspective on politeness and interpreting

Olje na nemirnih vodah: perspektiva metaforične vljudnosti in tolmačenje

RACHEL MAPSON (UK)

Slika 17: Rachel Mapson

Referat je predstavil raziskavo vljudnosti v odnosu do tolmačenja. Vljudnost je del vsakega srečanja, kjer je udeležen tolmač, v kompleksnem procesu prenosa jezika, »upravljanja dialoga« (Sandrelli, 2001) in v vsaki komunikaciji kot profesionallec. Vljudnost je lahko nerodna tema, ker je znanje o vljudnosti implicitno in njegova uporaba intuitivna (Blum - Kulka, 1997). Ta izhodišča so za tolmače znakovnega jezika lahko težavne, ker ni raziskav na temo vljudnosti v znakovnem jeziku in v literaturi o tolmačenju, prav tako se obstoječi zapisi bolj osredotočajo na rezultat kot na sam proces.

Referat je predstavil raziskavo besedne vljudnosti v povezavi s celotnim procesom tolmačenja. Podatke so pridobivali v polstrukturiranih diskusijah v skupini, osredotočeni na izhodišča vljudnosti. Vključenih je bilo 8 visoko usposobljenih tolmačev britanskega znakovnega jezika. Diskusija je tekla ob videoposnetkih, kjer so prepoznali vljudnost v britanskem znakovnem jeziku in v tolmačenju. Na videoposnetkih so bili gluhi, ki so kretali, so izvajali vljudnostne prošnje in opravičevanja. Udeleženci so bili izzvani, da so v znakovnem jeziku morali opisati vljudnost in jo uporabiti širše v svoji profesionalni praksi, uporabili so metafore kot pomene artikuliranja kompleksnosti. Te metafore so bile razdeljene v 2 skupini:

1. Vizualna narava znakovnega jezika je bila v pomoč za opis v angleškem jeziku z uporabo vizualno motiviranih metafor. Udeleženci so ustvarili metafore, da so lahko z metalingvistiko definirali vljudnost v britanskem znakovnem jeziku.
2. Udeleženci so ustvarili več konceptualnih metafor (Lakoff in Johnson, 1980), ko so se pogovarjali o tolmačenju vljudnosti v znakovni jezik in obratno.

Ti podatki so ponudili vpogled v razumevanje vljudnosti, ki se pojavlja v procesu tolmačenja in osvetlili vrednost vljudnosti za profesionalne tolmače.

A president for all of the irish: performing irishness in an interpreted inaugural presidential speech

Predsednik vseh ircev: predstavljanje »irskosti« v tolmačenem inavguracijskem govoru predsednika

LORRAINE LEESON (IE/ZDA), MARLON COOPER (ZDA), IVY DREXEL (ZDA), CASEY FERRARA (ZDA), PETER NILSSON (ZDA), MIRANDA STEWART (ZDA)

Leta 2011 je bil izvoljen predsednik Michael D. Higgins kot 9. predsednik Republike Irske. V inavguracijskem govoru je izpostavil svoj cilj, da bo služil »kot simbol irskosti«, na katerega bodo lahko ponosni. V govoru je predsednik Higgins preklapljal med angleškim jezikom in irščino, ki je manj v uporabi. Orisal je zgodovinske, kulturne in poetične sklepe s ciljem ustvarjati skupnost, deliti namen in se vrniti »k stari modrosti« ter poudaril, da veliko vrednih stvari v življenju ne moremo izmeriti.

Referat je bil namenjen ključni temi predsedniškega govora in poročilu o izzivih, s katerimi so se srečali 3 irski tolmači znakovnega jezika, ki so z minimalnimi pripravami pripravili tolmačeno verzijo govora za TV-gledalce. Nobenemu od tolmačev ni bil materni jezik irščina in tudi gluhi ljudje se v šoli irščine ne učijo. Eden od izzivov je bil spopad s prevodom v treh jezikih. To je imelo poseben pomen v kontekstu, v katerem je bil irski jezik uporabljen, saj je predsednik želel skozi svoje preklapljanje med jezikoma ustvariti »svojo irskost«. Zanimale so jih tudi medosebne komponente prikaza v predsednikovem govoru, predvsem načini, na katere je želel podati posebne pomene, izpeljane iz konteksta, da bi čim bolj predstavil zgodovinski in današnji okvir delovanja za irske ljudi. V študiji so pregledovali, kako so tolmači povzemali te okvire in jih spreminjali. Vpeljali so idejo o tem, da so posamezne odseke govora povezali, da so lahko primerjali lingvistične mehanizme in mehanizme tolmačenja po posameznih odsekih, kjer so tolmači v znakovni jezik prevajali sporočilo za »imaginarne« gluhe Irce. Proučevali so tudi načine, katere vzvode je želel aktivirati predsednik Higgins, »predsednik za vse Irce«, kako so to izvedli tolmači v znakovnem jeziku, kako so se spopadli s tolmačenjem »irskosti« v ciljnem besedilu.

Interpreting concerts

Tolmačenje koncertov

RAFAELA COTA SILVA (PT)

Slika 18: Rafaela Cota Silva

Tolmačenje iz znakovnega jezika in vanj je zahteven proces. Če se doda še edinstvena vsebina tolmačenja pesmi, se ne moremo ozirati le na besede, ampak na vse tisto, kar pesem vsebuje: ritem, kadenco, ton glasu, tonske posebnosti, dvojni pomen besedila, povratno informacijo publike in še to, da jezik, v katerem je pesem, ni tolmačev materni jezik.

Referat je temeljil na poskusu na Portugalskem: tolmačenje v portugalski znakovni jezik 5 koncertov skupine Gift, ki so potekali v 4 različnih mestih z različno publiko. Večina predstav skupine je bila v angleškem jeziku, tako je tolmačenje potekalo v treh jezikih. To so:

- angleški jezik, v katerem so peli,
- portugalski jezik kot jezik tolmačev, kot miselni proces prevajanja iz angleškega jezika v portugalski jezik,
- portugalski znakovni jezik.

Tolmačenje je zahtevalo specifične pristope, ki so bili drugačni od tistih, ki jih tolmači uporabljajo pri rednem delu. Uporabili so konsekvativni in simultani način tolmačenja. Konsekvativno tolmačenje se nanaša na delo, ki je bilo opravljeno pred koncertom: branje in analiza besedila, priprava tolmačenja v znakovni jezik, upoštevanje obstoječih tehnik znakovnega jezika. Simultano je bilo tolmačenje v živo na koncertu.

Poleg tolmačenja je to delo zavzemalo tudi druge vrste pomembnih strategij zaznavanja in razumevanja gluhe publike, še posebej na točki, kjer je tolmač delal; osvetlitev, vidnost in prostor. To je pomembna izkušnja, ker lahko služi kot model drugim tolmačem, ki se bodo v prihodnje znašli v podobnih situacijah.

ZAKLJUČKI KONFERENCE

Debra Russel je naredila povzetke:

- Predavatelji se niso imeli možnosti srečati prej, a kljub temu je bila sinergija vseh – teme so se zelo dobro dopolnjevale.
- Bil je maraton in hvala vsem za vse misli.
- Nekatere situacije zahtevajo simultano, druge konsektivno tolmačenje; potrebne so različne sposobnosti tolmačenja v vseh situacijah. Mislimo moramo na ogromno stvari.
- Razmišljati moramo, kako naj moje delo izgleda, kako pridobiti čim več informacij in kako postati aktivni udeleženeec.
- Tudi o tem, kako učimo te stvari, je pomembno govoriti.
- Veliko je bilo predavanj, ki so predstavljala raziskovalne metode, skupinsko delo, zajeli so skupinsko misel, pripombe, ki jih dajejo tolmači sami sebi v določeni situaciji – o čem razmišljajo. To nam pove, kje so naše misli.
- Veliko smo morali razmišljati, še posebej, če smo želeli od tega kaj odnesti. Vsak od nas se odloča na osnovi tega, kar temelji na našem zaznavanju in tako potem odreagiramo.
- Naša naloga ni samo tolmačenje, ampak nuditi zadovoljstvo med nama, da sodelujeva. Vedeti moramo predvsem, kaj z jezikom hočemo, kakšen je namen povedanega.
- Pomemben je odnos tolmača. Odkrijemo lahko bolj uspešne tolmače, ki jezik uspešno uporabljajo in raziskujejo, kako povečati miselno kapaciteto, kako povečati psihomotorične sposobnosti, da se lažje soočamo z nalogami.
- Napori, ki jih vlagamo v tolmačenje, opozarjajo, da smo pozorni, kako obvladati vse skupaj. Pozorni moramo biti na avtomatično in neavtomatično.
- Bilo je veliko podatkov. Pomembna je govorica telesa, mimika obraza, ki odraža metajezik, tisto, kar je povedano med vrsticami, kako to prenašamo v učnih procesih.
- Zanimivo je bilo predavanje o gluhih voditeljih. Ne razmišljamo, kako nas gledajo oni in s čim se ukvarjajo pri nas. Pomembno je imeti dober odnos, četudi kot tolmač ne blestiš. Odprti moramo biti za povratno informacijo in jo uporabiti, da izboljšamo sebe in naš odnos z gluhihimi. Gluhi gledajo naše delo in ga ocenjujejo, čeprav se nam zdi, da mi gledamo in ocenjujemo njih. Pred 20 leti ni bilo gluhih voditeljev, sedaj so.
- Kako bolje uporabljati jezik, kako pomembna je vlučnost v današnjem času, prav tako se je pomembno in zanimivo ukvarjati z metaforami. Zanimariti ne smemo niti intersubjektivnosti.
- Spet ključna vprašanja, ki jih moramo pri govoru upoštevati; raziskati opravljeno delo, da bo naslednjič bolje. Pomembne so strategije, kako se soočamo z delom in nalogami, ki so pred nami.
- Pozitivno zaključena je bila konferenca o pesmi. Pomembno je, da uporabljamo znakovni jezik za vsa področja življenja. Poudarek je na pripravi, da se najbolj ustrezno prenese pomen pevca, ne tolmača. Pomembna je subjektivnost.
- Potekati morajo pogovori o tem, kdo odloča. Vsak tolmač se odloča za način tolmačenja – simultano ali konsektivno.
- Mislimo moramo na funkcionalnost jezika, kako ga uporabljamo v interakcijah.
- Pomembno je imeti strategije (to so podali referati).
- V interakcijah smo zelo vidni, in ne, nismo nevidni.
- Druge pomembne možnosti za učenje smo imeli celo

konferenco – gledali smo lahko profesionalce, skupine tolmačev, ki so delali cel konec tedna in so se na konferenco zelo dobro pripravili. Prikaz dela tolmačev je bil zato zelo kakovosten. Debra Russel se jim je za trud in opravljeno delo zahvalila.

- Pravice človeka v svetu – tudi za gluhe ljudi;
- moramo se pogovarjati, biti v interakciji;
- v tem moramo biti tolmači zavezniki z gluhihimi;
- vsak na konferenci je prišel z odprtim umom, da se želi učiti.